

DON MIHOVIL PAVLINOVIĆ

PREDAVANJE PRIPREMIO DON VJEKO PAVLINOVIĆ

Don Mihovil Pavlinović rodio se u Podgori 1831. gdje je i umro 1887. rodio se u obitelji u kojoj je već bilo nekoliko svećenika pa nije čudno da je imao mogućnost ne samo nižeg školovanja, već je upućen u biskupijsku gimnaziju u Split, a kasnije i na teološko školovanje u Splitu, Zadru i Makarskoj.

Naravno da se na meće pitanje zašto nije na jednom mjestu završio teologiju.

Don Mihovil je već u sjemenišnoj gimnaziji u Splitu iskazao veliko zanimanje za nacionalna pitanja, te je sa svojim kolegom Lukom Botićem osnovao domoljubno društvo „Ne boj se“.

Upao je u oči tadašnjoj talijanskoj vlasti u Dalmaciji, te je morao seliti u Zadar. Protjeran iz Zadra završio je teologiju u Makarskoj. Zaređen je za svećenika u splitskoj katedrali 23. rujna 1854. godine.

Početak svog djelovanja kao svećenik započinje u Drašnicama. Mladu misu održao je na staroslavenskom jeziku. Tu je prvu misu namijenio slozi i jedinstvu hrvatskoga naroda. Po želji svojih mještana dobio je kasnije službu župnika u svojoj Podgori, iako je rijetkost da svećenik vrši župničku službu u rodnom mjestu. Tu je, u Podgori, započeo njegov životni put svećenika, prosvjetnog radnika i političara. Utemeljio je u Podgori i prvu školu, koju je vrlo brzo podigao na rang redovite škole.

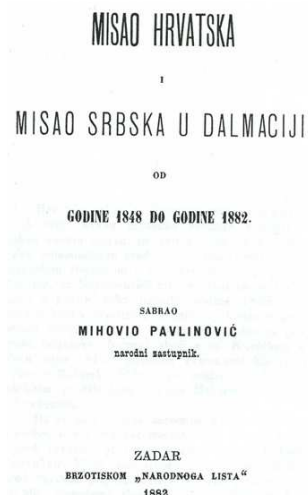
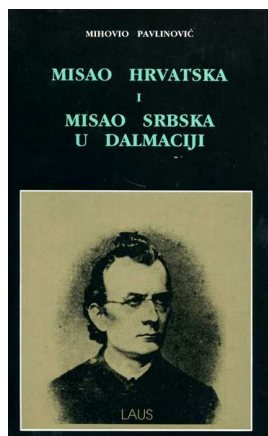
Obnovio je i proširio poznanstva iz gimnazije i bogoslovije te razradio programe djelovanja: kultura i politika, te materijalni i vjerski napredak Podgore. Od godine 1860. počinje uz politički i njegov književni rad. Piše govore, putopise, pjesme – budnice; sakuplja narodno blago (poslovice, priče, nove riječi); prevodi i piše književne kritike. Sam je Šenova veoma cijenio don Mihovilov pismeni rad te mu je posvetio Seljačku bunu. Na jednom mjestu piše „Tko hoće mladića ponuditi slašću čiste hrvaštine, neka mu ponudi Pavlinovićevu knjigu“.

U politici je bio u početku veliki pristaša ilirizma. Bio je i bliski Strossmayerov prijatelj. Uključen je u Narodni preporod. Brzo se iskazao jasnim ciljevima i prihvatljivim političkim programima. Vrlo brzo postaje vođom – ideologom Narodne stranke koja se bori protiv autonomaša u svim porama narodnoga života u Dalmaciji.

Talijani i talijanaši su imali svu vlast u gradovima i gradićima Dalmacije, a talijanski jezik je bio službeni jezik u školi, crkvi i sudstvu (lako je bilo prevariti neukog seljaka tuđim jezikom).

Podgora, u koju je došao iz Drašnica, bila je glagoljaška župa te je narod govorio kako će don Mihovil imati misu na „naški“.

Ubrzo je don Mihovil, putujući po Dalmaciji i Bosni, družeći se s ljudima drugih vjera (muslimanska, pravoslavna) shvatio da će jugoslavenstvo biti za Hrvate pogubno, što je i iznio u svojoj političkoj studiji „Misao hrvatska i misao srbska u Dalmaciji“. Bio je jedini „prorok“ među ilircima pa ga je i jedna i druga Jugoslavija gurnula pod tapet – o njemu se nije ništa ili vrlo malo znalo.

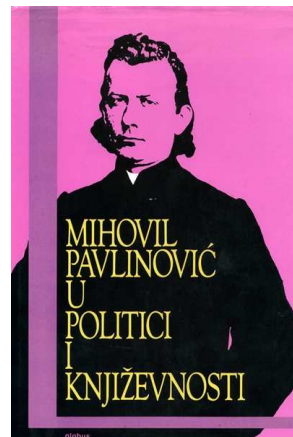
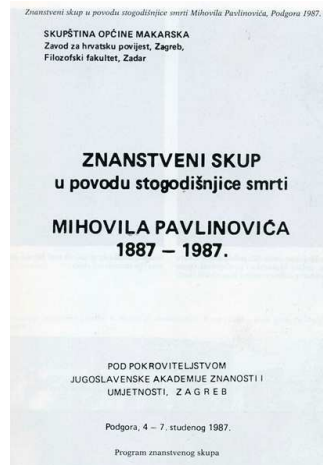


Prisutan je bio u narodu na raznim skupovima, i crkvenim i političkim. Hrabrio je i oduševljavao narod svojim govorima. Njegov utjecaj u narodu donosi pobjede na izborima, a on je odabran za zastupnika Narodne stranke u Dalmatinski i Hrvatski sabor te Carevinsko vijeće u Beču. Biraju ga za svog zastupnika Makarska, Metković, Vrgorac i Imotski. Ne samo da su ti gradovi dobili upravu Narodnjaka, već je, što je bilo jako važno za cijelu Dalmaciju, Narodna stranka pobijedila i u Splitu.

U Carevinskom vijeću u Beču uspio je omesti priključenje Dalmacije Austriji, što je imalo dalekosežne posljedice. Naime, svi hrvatski krajevi koji su direktno priključeni Austriji nisu se nikada vratili Hrvatskoj (Bosna, Boka, Srijem, Zemun).

Njegov književni rad (putopisi, pjesme, besjede, Misao hrvatska i misao srbska u Dalmaciji, Hrvatski razgovori, O vjeri i politici), kao i prinos akademijinu rječniku, zavrjeđuju poštovanje i uvrštenje u školske udžbenike.

Kad je na ovim prostorima nastala država Jugoslavija, don Mihovil je potpuno ignoriran. Ipak se o njegovoj stotoj obljetnici dogodilo „čudo“. Održan je velebni simpozij o don Mihovilu na kojemu su sudjelovali eminentni stručnjaci iz povijesti, književnosti, sociologije i pastorala. Njih trideset dvoje.

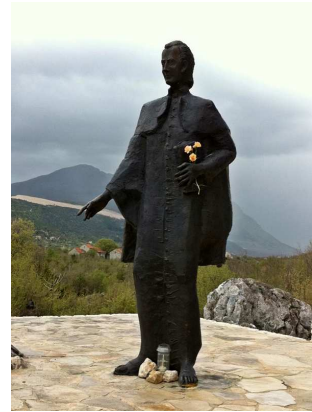


Upravo u Zborniku radova sa simpozija istaknuo bih rad Ive Runtića pod naslovom „Pavlinovićev prometejski lik na europskoj galeriji“. U toj je studiji Runtić istaknuo hrabrost don Mihovila i njegovu viziju koju želi ostvariti kroz jedinstvo hrvatskih zemalja, kroz slobodu hrvatskoga jezika kao preduvjeta kulturnog i sveukupnog napretka.

Slobodna Hrvatska budi sjećanje na život i djelo don Mihovila, te mu predsjednik Franjo Tuđman otkriva spomenik u rodnoj Podgori o sto desetoj godišnjici smrti, a o sto dvadesetoj mu je podignut spomenik u mjestu njegovih pradjedova – u Rašćanima. Iste je godine Književni krug u Splitu izdao knjigu narodnih pjesama koje je prikupio don Mihovil. Mislim da se don Mihovilu treba još više odužiti jer nas je, u pozitivnom smislu, daleko više zadužio.



Spomenik u Podgori na Trgu don Mihovila Pavlinovića



Spomenik don Mihovila Pavlinovića u Rašćanima 2007.

Prema Zborniku radova sa simpozija 1987. don Vjeko Pavlinović